

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Mitä on inklusio nuorisotyössä?

Music Against Drugs ry:n nuorten inklusiivinen tiimimalli –
kehittämishankkeen opinnäytetyö

Sari Kämäräinen

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma (210 op)

Marraskuu / 2015

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Sari Kämäräinen	Sivumäärä 30 ja 9 liitesivua
Työn nimi Mitä on inklusio nuorisotyössä?	
Ohjaava(t) opettaja(t) Marjo Kolehmainen	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Music Against Drugs ry, Aino Alaverdyan	
Tiivistelmä Tämä toiminnallinen opinnäytetyö ”Mitä inklusio on nuorisotyössä?” tutki inklusiivisuuden käsitettä ja tuotti aineistosta artikkelin. Käsitteen määrittelyn lisäksi aineiston keräämiseksi on käytetty kyselymenetelmää. Artikkelin tarkoitus on herättää keskustelua aiheesta sekä kasvattaa inklusion tunnettuutta. Artikkelin on kirjoitettu opinnäytetyön tilaajan toiminnan näkökulmasta. Artikkelin antaa lukijalle kuvauksen siitä, mitä inklusio on ja mitä asioita se pitää sisällään. Inklusion perustaan sisältyy ajatus kaikkien sisällyttämisestä toimintaan, mikä kuuluu jo itsessään nuorisotyön perusajatukseen. Inklusion lähikäsitteitä ovat muun muassa osallisuus ja moninaisuus. Työn tilaajana toimi Music Against Drugs ry, joka toteuttaa valtakunnallisesti ehkäisevää päihdetyötä lapsille ja nuorille, sekä tukee heidän kokonaisvaltaista hyvinvointiaan. Music Against Drugs ry:n toiminnassa nuoret ovat mukana toiminnassa niin osallistujina kuin myös luomassa sitä. Music Against Drugs ry on käynnistänyt RAY:n rahoituksella Nuorten inklusiivinen tiimimalli –kehittämishankkeen (2015-2018), jonka päätavoitteena on parantaa nuorten työelämävalmiutta ja osallisuutta. Hankkeen tavoitteena on myös se, että eritaustaiset nuoret ryhmäytyisivät ja toimisivat inklusiivisissa tiimeissä oppien toinen toisiltaan. Hankkeen myötä Music Against Drugs ry:lle on noussut tarve määritellä inklusion käsitettä ja selvittää, kuinka inklusiivisuutta on toteutettu muualla. Tähän tarpeeseen opinnäytetyöni vastaa. Inklusiota on käsitelty hyvin vähän suomeksi ja vielä vähemmän nuorisotyöhön liittyen. Opinnäytetyöni myötä olen mukana tuottamassa lisää materiaalia aiheesta. Produktina tuotettua artikkeli soveltuu julkaistavaksi alan julkaisuihin. Sen lisäksi artikkeli jää Music Against Drugs ry:n vapaaseen käyttöön ja he voivat hyödyntää sitä parhaaksi katsomallaan tavalla, esimerkiksi raportoinnin tai esitelmöinnin tukena.	
Asiasanat inklusio, nuorisotyö, osallisuus, moninaisuus	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Degree programme of Civic Activities and Youth Work

ABSTRACT

Author Sari Kämäräinen	Number of Pages 30 and 9 appendix
Title What Is Inclusion in Youth Work?	
Supervisor(s) Marjo Kolehmainen	
Subscriber and/or Mentor Music Against Drugs Association, Aino Alaverdyan	
Abstract The purpose of this practice-based thesis "What is inclusion in youth work?" explore the concept of inclusion and produced an article about inclusion in youth work. In addition to the definition of the concept of collecting data is a questionnaire method. The article is intended to provoke discussion on the topic, as well as to increase awareness of inclusions. The article is written from the perspective of the subscriber's activities. The article is about a description of what inclusion is and what issues it includes. Inclusion is already a fundamental idea of youth work. Subscriber of thesis was Music Against Drugs Association, which implements nationwide preventive work against drugs in children and adolescents, as well as support for their holistic well-being. In Music Against Drugs Association's activities young people are involved as participants and in the process of creating it. Music Against Drugs Association has launched development project called Inclusive teammodel for young people (2015-2018). The project aims to improve youngsters workplace readiness and inclusion. The aim is also that people with different backgrounds could work in inclusive teams while learning from each other. In Finland inclusion is quite unknown and even less in youth work context. This thesis will produce more material on the subject. Produced article is suitable for professional in professional publications. In addition, the article remains the Music Against Drugs Association's free use and they can take advantage of it as they feel it necessary, for example, to support reporting or representations .	
Keywords inclusion, youth work, complicity, variety	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
1.1 Tilaajan kuvaus	6
1.2 Opinnäytetyön tausta ja tavoitteet	8
1.3 Prosessin kuvaus	9
1.4 Menetelmät	9
2 NUORISOTYÖ	11
2.1 Nuorisoalan ehkäisevä päihdetyö	12
3 INKLUUSIO	14
3.1 Inkluisio Suomessa ja nuorisotyössä	15
3.2 Nuorten inklusiivinen tiimimalli –kehittämishanke (2015-2018)	17
4 KYSELY	18
4.1 Tietopohja	19
4.2 Toiminta	20
4.3 Kohderyhmä	21
4.4 Toimijat	21
4.5 Väittämät	23
5 PRODUKTI	23
5.1 Artikkelin laatimisen prosessi	24
5.2 Produktin merkitys opinnäytetyön jälkeen	25
5.3 Julkaisevat tahot	25
6 POHDINTA	26
6.1 Työn arviointi ja tavoitteiden saavuttaminen	27
6.2 Loppusanat	28
LÄHTEET	29
LIITTEET	31
LIITE 1	31
LIITE 2	34
LIITE 3	34
LIITE 4	35

1 JOHDANTO

Mitä on inklusio ja mitä tekemistä sillä on nuorisotyön kanssa? Inklusiivinen nuorisotyö voi vastata ajankohtaisiin kysymyksiin muun muassa siinä, kuinka edistää eritaustaisten ja erilaisten ihmisten yhteenkuuluvuutta sekä osallisuutta yhteiskunnassamme. Opinnäytetyöni tarkoitus oli selvittää, miten inklusiivisuutta voidaan soveltaa juuri tilaajan, Music Against Drugs ry:n, toiminnassa. Tämä toiminnallinen opinnäytetyö tuotti artikkelin inklusiivisuudesta nuorisotyössä (liite 1), minkä lisäksi pohdin onko inklusion käsitteelle tarvetta nuorisotyön kentällä. Toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena on ohjeistaa tai järjeittää toimialan käytännön toimintaa ja tämänkaltaisessa opinnäytetyössä tulee yhdistyä käytännön osuus sekä sen oikeaoppinen raportointi (Airaksinen & Vilka 2003, 9).

Meistä jokainen kokee jossain elämänvaiheessa olevansa ulkopuolinen tai riittämätön ja se voi olla joko hetkellinen tai pysyvä tila. Inklusio koskettaa jokaista ja siksi se on tärkeää. Jokainen meistä haluaa kuulua joukkoon ja on toimittava yhteistyössä, jotta pystytään huomioimaan ihmisten eroavaisuudet, ennakoimaan tarpeita ja puuttumaan nopeasti asioihin. Inklusio on muun muassa yksilöllisyyden, moninaisuuden ja toisten ihmisten toiminnan arvostamista sekä käytäntöjen ja toimintatapojen reflektointia. Lisäksi inklusio on jokaisen vastuulla. (Doxey & Elliot & Stephenson 2004, 4-5; 12-13.)

Opinnäytetyön tilaaja Music Against Drugs ry on aloittanut nuorten työelämäosallisuutta vahvistavan inklusiivisen tiimimalli kehittämishankkeen (2015-2018), joka on osa valtakunnallista RAY:n Paikka Auki-avustusohjelmaa. Tarkoituksena on edistää erityisesti vaikeasti työllistyvien ja työelämän ulkopuolella olevien nuorten mahdollisuuksia päästä työelämään sekä vahvistaa nuorten työelämävalmiuksia. Hankkeen aikana halutaan kehittää nuorisolähtöistä ja -vetoista mallia, jossa nuorten oma asiantuntijuus on kaiken toiminnan keskiössä. Inklusiivinen tiimimalli pohjautuu siihen, että eritaustaisia nuoria ryhmäytyisi tiimityön avulla. Lisää hankkeesta luvussa 3.2. Opinnäytetyöni kautta tuen kehittämishankkeen aloitusvaihetta tutkimalla inklusiivisuutta ja sen soveltuvuutta nuorisotyöhön.

1.1 Tilaajan kuvaus

Music Against Drugs ry on valtakunnallinen lasten ja nuorten ehkäisevän päihdetyön järjestö, jonka valtakunnallisia rahoittajia ovat Raha-automaattiyhdistys (RAY) sekä Opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM). Yhdistyksen tavoitteena on edistää lasten ja nuorten terveyttä, sosiaalista hyvinvointia ja osallisuutta saattamalla nuoret sekä valtakunnallisten että alueellisten toimijoiden laadukkaiden sisältöjen pariin, esimerkiksi urheiluseurojen toimintaan. Lisäksi järjestö jalkauttaa ehkäisevän päihdetyön käytänteitä ja osaamista kuntatoimijoille, sekä kannustaa heitä moniammatilliseen ja seutukunnalliseen yhteistyöhön. Nykyisin tavoitteena on myös edistää työelämäosallisuutta nuorten inklusiivisen tiimimalli – kehittämishankkeen kautta. (Music Against Drugs 2015a, 2-3; Söderman & Tuhkalehto 2013, 174.)

Music Against Drugs ry on saanut alkunsa vuonna 2008 kun Sampo-Ilmari Tuhkalehto tahtoi osallistua bändinsä kanssa huumeiden vastaiselle kiertueelle. Sellaisia ei kuitenkaan järjestetty sillä hetkellä, joten Tuhkalehto yhdessä toisen perustajajäsenen Juho-Heikki Korhosen kanssa lähti selvittämään mahdollisuuksia kiertueen järjestämiseen itse. He saivat yhteistyötahoksi Youth Against Drugs ry:n ja ensimmäiset Music Against Drugs –iltatapahtumat järjestettiin kevättalvella vuonna 2009 kolmessa kunnassa. Tapahtumien onnistumisen myötä tapahtumaa laajennettiin päihdekasvatusviikolla sekä bändikilpailulla. Vuosien 2009–2010 kiertueen jälkeen toiminta oli vakiintunut siinä määrin, että perustettiin Music Against Drugs ry. Vuoteen 2013 mennessä Music Against Drugs –kokonaisuus on muotoutunut nykyiseen muotoonsa, joka on kuuden kuukauden mittainen. (Tuhkalehto 2013)

Music Against Drugs ry:n kehittämää ehkäisevän päihdetyön Music Against Drugs –kokonaisuutta toteuttavat kuntatoimijat omalla alueellaan eri puolilla Suomea. Music Against Drugs –kokonaisuus on monikanavainen päihdekasvatusmenetelmä, joka tarjoaa positiivisia kokemuksia ilman päihteitä ja siten lisää nuorten osallistumismahdollisuuksia sekä tietoutta päihteistä, tukee nuoren terveen identiteetin kasvua sekä edistää lasten ja nuorten osallistumista järjestö- ja harrastustoimintaan. (Music Against Drugs 2015a, 2-3; 7)

Lapsille ja nuorille suunnattuja osatekijöitä Music Against Drugs -kokonaisuudessa ovat Music Against Drugs –bändikilpailu, jossa nuoret voivat äänestää suosikkiaan ja eniten ääniä saaneet nuorten bändit pääsevät esiintymään Music Against Drugs -iltatapahtumaan; Music Against Drugs Säpinää –kilpailu, jossa äänestetään voittajaksi nuorta tai nuorisoryhmää, joka on en edistänyt alueensa nuorten osallistumis-, harrastus-, toiminta- ja/tai vaikuttamismahdollisuuksia; Music Against Drugs –kouluviikko, joka on päihdekasvatuksen teemaviikko Music Against Drugs -kokonaisuuden tilaajan valitsemissa kouluissa sisältäen muun muassa aamunavauksia, päihdetietoutta lisääviä julisteita sekä tukioppilaiden tai oppilaskunnanhallituksen järjestämää välituntiohjelmää; Music Against Drugs –päihde-, hyvinvointi- ja osallisuuskysele lapsille ja nuorille, joka toteutetaan kouluviikon aikana verkkokyselynä ja kyselyn tuloksia käsitellään kokonaisuuden päättävässä kehittämisseminaarissa. (Music Against Drugs 2015a, 11-15.)

Music Against Drugs –kouluviikko huipentuu viimeiseen lapsille ja nuorille suunnattuun osatekijään, joka on päihteetön Music Against Drugs –iltatapahtuma, -toimintatori ja –järjestökylä. Iltatapahtumaan kuuluu muun muassa bändikilpailun voittajien esiintymisen, Music Against Drugs-pisteen, Kännikapina radan, Nintendo Wii –pelipisteen sekä discon ja DJ:n. Iltatapahtuman yhteydessä järjestetään myös paikallisia harrastusmahdollisuuksia esittelevä toimintatori sekä järjestökylä, jossa järjestöyhteistyökumppanit pääsevät esittelemään toimintaansa. (Music Against Drugs 2015a, 17-21.)

Music Against Drugs –kokonaisuus käynnistysvaiheesta aina loppuraportointiin saakka koostuu monipuolisista osatekijöistä, jotka ovat suunnattu lasten ja nuorten lisäksi hallinnon edustajille, kohtaavan työn ammattilaisille sekä paikallismedioille ja muille tiedotusvälineille. Jokaiseen osatekijään kuuluu toteutusopas, laadun arviointi ja seuranta sekä palautteen keruu. Music Against Drugs –kokonaisuuden osatekijöitä ovat esimerkiksi starttipalaveri, materiaalipankki sekä mediapromootio. (Music Against Drugs 2015a, 9; 27.)

Music Against Drugs –kokonaisuuksiin osallistumisen lisäksi nuoret voivat osallistua toimintaan liittymällä agentiksi tai vapaaehtoiseksi ja siten he voivat olla mukana esimerkiksi iltatapahtumien toteutuksessa. Lisäksi nuoret voivat suorittaa työharjoitte-

lutaan Music Against Drugs ry:ssä. Nykyisin harjoittelut ovat osa Nuorten inklusiivinen tiimimalli –kehittämishanketta (2015-2018). Music Against Drugs ry:n toimintaa ohjaavat arvot, joita ovat hauskuus ja ilo, yhteisöllisyys ja merkityksellisyys, vuorovaikutteisuus, innovatiivisuus, laadukas tieto sekä verkostoja hyödyntävä läpinäkyvä organisaatio. (Music Against Drugs 2015b.)

1.2 Opinnäytetyön tausta ja tavoitteet

Tilaaajataho on tutkinut käsitettä jo ennen hankkeen aloitusta, joskin käsite on moninainen ja riippuu määrittelijästä. Opinnäytetyössäni tein selvitystä inklusiivisuuskäsitteestä; miten se määritellään yleisesti, eri konteksteista käsin ja miten Nuorten inklusiivinen tiimimalli -kehittämishankkeen toimintamalli soveltaa inklusiivisuuden toteutumista käytännössä. Inklusiivisessa ajatusmallissa osallisuus sekä erilaisuuden ja moninaisuuden hyväksyminen ovat syvemmällä kuin esimerkiksi integraatiossa, jossa kohdehenkilö integroidaan osaksi jotain yhteisöä riippuen hänen kyvyistään tai vammoistaan. Inklusio sen sijaan koskettaa jokaista henkilöä riippumatta hänen ominaisuuksistaan. Music Against Drugs ry:n inklusiivisessa tiimissä jokaisella nuorella on mahdollisuus osallistua omien kykyjensä ja edellytystensä mukaan ja samalla nuoret voivat voimautua ja oppia toinen toisiltaan.

Tavoite hankkeen kannalta on määrittää, mitä inklusio tarkoittaa nimenomaan tässä nuorten työelämäosallisuutta edistävässä projektissa projektin kohderyhmät huomioiden. Opinnäytetyö toteutettiin projektin ensimmäisenä vuonna ja sen kautta inklusiivisuuden käsitettä tehdään tutummaksi nuorisotyön kentällä ylipäätään ja projektin kannalta eritoten yhteistyökumppanien kesken. Henkilökohtaisena tavoitteenani on tilaajaa hyödyttävän työn tekeminen; että tekemästäni selvityksestä ja sen pohjalta laaditusta artikkelista jää tilaajalle konkreettinen tuotos, jota hyödyntää tulevaisuudessa. Lisäksi yhdeksi tavoitteeksi koen keskustelun herättämisen inklusiivisuudesta.

Hankkeen tavoitteena on kehittää nuorten työllistymistä ja työelämävalmiuksia edistävä uudenlainen inklusiivinen malli, jossa nuorten oma asiantuntijuus on keskeistä. Päihteetön, mielenterveys-, arjenhallinta-, työelämätaitoja sekä opiskelunvalmiuksia vahvistava ryhmäyhtymismalli on kehitetty asiakaslähtöisesti nuorten kanssa. Hankkeen mukaan työelämävalmiuksia ovat vuorovaikutus osaaminen, kuten ryhmätyöai-

dot sekä esiintyminen yksin ja ryhmässä; minän hallintavalmiudet, esimerkiksi joustavuus ja sopeutumiskyky; yleiset työelämätaidot, kuten raportointi- ja organisointitaidot sekä; erityiset työelämävalmiudet, kuten asiakaspalvelu tai markkinointitaidot. Hankkeen myötä eri sosioekonomisista lähtökohdista tulevat nuoret pyritään saattamaan yhteen ja tavoitteena on vahvistaa heidän välistä yhteenkuuluvuutta. (Music Against Drugs 2015c.)

1.3 Prosessin kuvaus

Aloitin opinnäytetyön prosessin tarjoamalla Music Against Drugs ry:lle omaa työpanostani opinnäytetyön kautta. Järjestö oli yhteistyömyönteinen ja opinnäytetyön aihe oli työelämälähtöinen. Työstimme tilaajan kanssa aihetta ensin ideapaperin ja sitten suunnitelman kautta. Työn yksityiskohdat tarkentuivat vielä prosessin aikana. Suunnitteluvaiheessa laadimme tilaajan kanssa aikataulun opinnäytetyön etenemisestä. Työn osa-alueille määriteltiin päivät, milloin kunkin osion tuli olla valmis ja se helpotti työskentelyn aikatauluttamista.

Opinnäytetyön alkuvaiheessa työskentelin Music Against Drugs ry:n toimistotiloissa, mutta siirryin muutaman viikon jälkeen rauhallisempaan työympäristöön. Etätyössä viestinnän merkitys korostui. Opinnäytteeseen kuului paljon viestintää eri tahojen kanssa. Music Against Drugs ry:llä on käytössään Slack-verkkoviestintäkanava, joka helpotti dialogia tilaajan kanssa. Slackin sai myös puhelinosovelluksena, joten viestintä oli nopeaa ja helppoa. Opinnäytetyön tilaajan lisäksi pidin yhteyttä sähköpostitse yhteistyötahoihin eli Nuorten inklusiivinen tiimimalli –kehittämishankkeen ohjausryhmään.

1.4 Menetelmät

Opinnäytetyön tekemiseen sisältyi käsitelmäärityksen tekeminen sekä kyselyn toteuttamisen asiantuntijoille osana aineistonkeruuta. Määritelmiä tarvitaan muun muassa siksi, että ne rajaavat ja täsmentävät käsitettä, antavat käsitteelle merkityksen sekä luovat normin käsitteen käytölle (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara 1997, 148). Opin-

näytetyössäni selvitän sitä, löytyykö inklusiiviselle nuorisotyölle jo olemassa olevia määritelmiä, vai onko sovellettava muiden toimialojen inklusiivista työtettä inklusiivisen nuorisotyön käsitteeseen. Käsittelen inklusiivisuutta lisää luvussa 3.

Music Against Drugs ry:n Inklusiivinen tiimimalli-hankkeeseen kuuluu kymmenestä asiantuntijasta koostuva ohjausryhmä, jolle laadittiin digitaalinen kysely liittyen inklusioon nuorisotyössä. Kaikki ohjausryhmän jäsenet ovat Music Against Drugs ry:n yhteistyökumppaneita ja heidän tehtävänsä hankkeessa on tukea projektin toteutuksesta tuomalla siihen asiantuntemuksensa ja verkostonsa, minkä lisäksi ohjausryhmän jäsenet ottavat kantaa toteutukseen ja esittää kehittämisen kohteita ja tarkennuksia suunnitelmiin sekä levittää projektin tuloksia. Ohjausryhmän edustajat ovat Keski-Suomen hankkeista, oppilaitoksista, nuorisopalveluista sekä valtakunnallisista järjestötoimijoista. (Music Against Drugs ry 2015c).

Kyselylomakkeen suunnittelu perustuu kehittämistyön tavoitteisiin ja lomakkeeseen tuleekin sisällyttää vain ja ainoastaan ne kysymykset, joihin halutaan selvittää vastaukset. Lisäksi kysymysten tulee olla lyhyitä ja helposti ymmärrettäviä. Kyselytutkimuksen etuna pidetään sitä, että sen avulla saadaan helposti tietoa suurelta määrältä ihmisiä ja kyselylomake onkin yksi eniten käytetyistä tiedonhankintamenetelmistä. (Ojasalo & Moilanen & Ritalahti 2014, 121; 130–131.)

Kyselytutkimus on yksi tapa kerätä tietoa ja sen etuina pidetään sen helppoutta; sen avulla on helppoa kerätä tietoa laajaltakin joukolta ja voidaan kysyä monia asioita säästäten tutkijan aikaa (Hirsjärvi ym. 1997, 188–190). Jaoin kyselyn linkin vastaajille sähköpostitse useaan kertaan; kokouskutsun yhteydessä, uutiskirjeessä sekä kerran muistutusviestinä. Kyselyn avulla kartoitin nuorisotyön kentällä työskentelevien käsityksiä ja mielipiteitä inklusiivisuudesta. Kyselyn teemoja olivat inklusion tietopohja, toiminta, kohderyhmät, toimijat sekä väittämät. Kysely löytyy liitteestä 4. Osallistuin itse yhteen ohjausryhmän kokouksista, jonne valmistelin esityksen koosteena vastaamista kyselyistä. Ohjausryhmän kokous oli keskusteleva ja siten minulle ei jäänyt aikaa esittää esitystä, mutta sain puheenvuoron, jonka kautta kehotin kaikkia osallistujia vielä kerran vastaamaan kyselyyn. Täten vastausprosentti nousi ohjausryhmän tapaamisen jälkeen.

2 NUORISOTYÖ

Nuorisotyö on nuorten oman ajan käyttöön kohdistuvaa toimintaa, joka muun muassa edistää nuorten aktiivista kansalaisuutta, sosiaalista vahvistamista sekä tukee nuoren kasvua ja itsenäistymistä. Lisäksi nuorisotyö on sukupolvien välistä vuorovaikutusta. (Alliansi 2015; Nuorisolaki 2006.) Aktiivinen kansalaisuus tarkoittaa nuorten tavoitteellista toimintaa kansalaisyhteiskunnassa ja sosiaalisella vahvistamisella tarkoitetaan niitä toimenpiteitä, jotka parantavat nuoren elämäntaitoja ja ehkäisevät tätä syrjäytymästä (Nuorisolaki 2006). Nuorisotyö luo nuorten toiveiden ja tarpeiden mukaisista mielekästä toimintaa vapaa-aikaan. Nuoren on koettava se omaksi jutukseksi ja itse hyväksyttävä nuorisotyön tarjoama tuki ja palvelut. Huomaamattominta nuorisotyö on sen ongelmia ehkäisevän vaikutuksen ollessa suurimmillaan. Nuorisotyön toteuttajia ovat pääsääntöisesti kunnat, järjestöt ja seurakunnat. (Allianssi 2015.)

Nuoruus on ikään kuin siirtymävaihe, joka sijoittuu aikuisuuden ja lapsuuden väliin, mutta nuoruuden määrittely on pitkälti aika-, konteksti- ja kulttuurisidonnaista. Nuoruuden ymmärtäminen voi riippua määritelmien painotuseroista tai erilaisista näkökulmista. (Nivala & Saastamoinen 2010, 10; 12.) Laki määrittää selkeästi nuoren olevan alle 29-vuotias henkilö (Nuorisolaki 2006).

Nuorisotyöksi mielletään helposti lähes mikä tahansa toiminta, jossa on mukana nuoria ihmisiä. Nuorisotyö näyttäytyy arkisena ja ulkopuolisen voi olla vaikea ymmärtää työn luonnetta ja sen merkityksellisyyttä. Työskentely on pitkäjänteistä nuorten elämisen taidon, itsetuntemuksen ja oman elämän hallinnan kehityksen tukemista. (Rauas 2014, 7; 9.) Nuorisotyölle ja nuorisotalon ehkäisevälle päihdetyölle on yhteistä sosiaalisen vahvistamisen vahva painotus. Omalta osaltaan jokainen nuorten kanssa työskentelevä on vastuussa ehkäisevän päihdetyön näkökulman sisällyttämisestä työhönsä. Music Against Drugs ry:n toiminnan näkökulma on ehkäisevän päihdetyön käytännöissä.

Music Against Drugs ry:n kaikessa toiminnassa on perusajatuksena nuorten osallisuuden edistäminen ehkäisevässä päihdetyössä. Music Against Drugs ry:n mukaan

nuoret ovat aktiivisia tiedontuottajia osana kokonaisvaltaista päihdekasvatusta. Olenaista heidän tekemässään ehkäisevässä päihdetyössä on juurikin sosiaalinen vahvistaminen sekä nuorten osallistumismahdollisuuksien edistäminen. (Music Against Drugs ry 2015b.) Music Against Drugs ry:n verkkosivuilla on kattava valikoima erilaisia ehkäisevän päihdetyön menetelmiä pdf-muotoisena.

2.1 Nuorisolan ehkäisevä päihdetyö

Ehkäisevä päihdetyö tukee koko hyvinvointia sekä edistää terveitä elämäntapoja, ja siten ehkäistään haittojen syntymistä esimerkiksi keskustelemalla päihteistä, sekä tarjoamalla vaihtoehtoja päihteiden käytölle. Suomessa. Ehkäisevän päihdetyön toimijat koostuvat valtakunnallisista, alueellisista, paikallisista sekä yksittäisistä kansalaista-hoista, jotka toteuttavat ehkäisevää päihdetyötä eri lähtökohdista. Erilaisten strategioiden avulla ehkäisevälle päihdetyölle luodaan yhtenäiset raamit sekä mahdollistetaan työn toteutumista. (Normann & Odell & Tapio & Vuohelainen 2015, 7; 26-27.)

Nuorten parissa tehtävä ehkäisevä päihdetyö on muovautunut omaan muotoonsa verrattuna yleiseen ehkäisevään päihdetyöhön. Merkittäviä eroja ovat ne seikat, että nuorisolan ehkäisevässä päihdetyössä korostuu kasvatuksellinen työote, nuoria kohdataan eri toimintaympäristöissä sekä sosiaalisen vahvistamisen rooli on tärkeä. Lisäksi nuorten kanssa työskennellessä on mahdollisuus jo varhaisessa vaiheessa vaikuttaa asenteisiin päihteitä kohtaan ja jo lainsäädäntökin rajoittaa alaikäisten nuorten päihteiden käyttöä. (Normann ym. 2015, 7.)

Nuorisolan ehkäisevän päihdetyön toimintamuodot jaetaan kolmeen. Sosiaalisen vahvistamisen painotus tuottaa sen, että päihteettömyyden lisäksi tuetaan nuoren kokonaisvaltaista hyvinvointia sekä sosiaalisten taitojen, itsetunnon ja arvomaailman rakentumista. Osallisuuden ja yleisen hyvinvoinnin edistäminen on nopeavaikutteista ja kuuluu nykyaikaiseen ehkäisevään päihdetyöhön, ja juuri sen keinoin Music Against Drugs ry toteuttaa ehkäisevää päihdetyötä (Music Against Drugs ry 2015a, 3). Yleisen ehkäisyn painotuksena on päihdetietouden jakaminen sekä asennekasvatus muun muassa kampanjoilla ja päihdeteemaisilla oppitunneilla. Riskiehkäisy on

kohdennettu niille nuorille, jotka tarvitsevat erityistä tukea päihteiden käytön vuoksi. (Normann ym. 2015, 7-8.)

Päihdeilmiöt ja näkökulmat ovat jatkuvassa muutoksessa, minkä vuoksi päihdetyöntekijöiden on päivitettävä tietoperustaansa säännöllisesti. Ehkäisevän päihdetyön toimijan on ymmärrettävä päihdeilmiöiden ja nuoruuden kokonaisuudet, jotta niin työntekijä kuin itse nuorikin voi suhteuttaa yksittäisen nuoren tapauksen muihin nuoriin ja saada erilaista näkökulmaa tilanteeseen. Ideana on huomioida nuorta, herättää keskustelua päihteistä yleisesti sekä kuulla nuorten erilaisia mielipiteitä. Ehkäisevän päihdetyön on myös oltava yhdenvertaista ja nuorelle vapaaehtoista, jolloin nuorella on mahdollisuus kieltäytyä epämiellyttävistä harjoitteista tai ajatustensa jakamisesta. (Normann ym. 2015, 13-15.)

Nuorisoalan ehkäisevän päihdetyön menetelminä voidaan käyttää esimerkiksi pelejä, elämyksellisyyttä, kampanjoita tai draamaa. Menetelmät ovat vain välineitä aktivoimaan dialogia, joten itse menetelmää tärkeämpää on se, mihin sillä pyritään ja mitä saadaan aikaan. Pientenkin kohtaamisten kautta nuoret voivat saada tukea kehittämiseen päihdeasenteitaan ja -tietouttaan. Hyvä näkökulma menetelmiin on pohtia, kuinka nuoret niistä innostuvat. Nuorisoalan ehkäisevässä päihdetyössä onkin suositeltavaa mahdollistaa nuorille tilaisuuksia olla itse toimijoina ja siten välittää päihdetietoutta muille nuorille. (Normann ym. 2015. 17-18.)

Music Against Drugs ry:n tekemässä ehkäisevässä päihdetyössä nuoren osallisuus ja vuorovaikutuksellisuus on keskeistä ja järjestön tavoite onkin, että nuoret tuottavat itse ehkäisevän päihdetyön materiaaleja toisille nuorille. Kun nuori osallistuu toimintaan, hän samalla osallistuu päihteiden käytön kyseenalaistavaan yhteisöön, jolloin nuori voi käytännön kautta muodostaa oman kriittisen näkökulmansa päihteisiin. Kun nuori saa toteuttaa ehkäisevän päihdetyön osaamistaan käytännössä, samalla edistetään aktiivista kansalaisuutta sekä vahvistetaan nuoren oman elämän hallintataitoja. (Söderman & Tuhkalehto 2013, 177; 180.)

Nuorisoalan ehkäisevässä päihdetyössä on hyvä muistaa tiettyjä asioita. Ensinnäkin on huomioitava kohderyhmä suunnittelu- ja toteutusvaiheessa. Nuoret voi myös itse ottaa mukaan näihin toimiin vaikuttavuuden lisäämiseksi. Asenteet muuntuvat hitaas-

ti, joten on varmistettava työn toistuvuus, johdonmukaisuus sekä vuorovaikutteisuus. Uskottava ehkäisevä päihdetyö perustuu oikeaan tietoon, joten työntekijällä on oltava valmius perustella toimintaansa. Laadukkaan työn lisäksi toiminnan on oltava eettistä. Työn arvioinnin lisäksi on hyvä hyödyntää osaamista ottamalla kantaa sekä verkostoitua, sillä yhteistyön avulla saadaan laajempi osaaminen mukaan tärkeään työhön. Edellä mainittujen seikkojen lisäksi on tärkeä pysyä positiivisena ja tehdä tärkeää työtä ilon kautta. (Normann ym. 2015, 32.)

3 INKLUUSIO

Inklusiota kuvaavia termejä ovat muun muassa yhteenkuuluminen ja mukaan laskeminen. (Minna Pinola 2008, 40.) Kohderyhmään kuuluvat ne nuoret, jotka ovat heikommassa asemassa vertaisiinsa nähden, koska heillä on yksi tai useampia syrjäytymiseen altistavia haasteita elämässään. Näitä haasteita voivat olla: vammaisuus/kyvyttömyys eli erityistarpeet, terveysongelmat, oppimisvaikeudet, kulttuurierot, talousvaikeudet, sosiaaliset tekijät sekä maantieteelliset haasteet. Nämä tilanteet voivat estää nuorta osallistumasta esimerkiksi työelämään, koulutukseen tai yhteiskunnan toimintaan. (Euroopan komissio 2014, 7-8.) Lisää inklusiosta luvussa 3.

Suvi Lakkala (2008, 48) viittaa artikkelissaan inklusiiviseen kulttuuriin, jossa toiminta perustuu luonnolliseen erilaisuuteen. Vaikka Lakkala käsittelee aihetta koulutuksen ja erityisesti opettajien näkökulmasta, hän on kiteyttänyt inklusion ajatuksen hienosti. Me ihmiset olemme erilaisia luonnostamme, johtuivat eroavaisuudet sitten sosio-ekonomisesta statuksesta, etnisyydestä, seksuaalisuudesta tai iästä, näin muutama mainitakseni. On luonnollista, että ihmiset ovat keskenään erilaisia, eikä sen tule vaikuttaa yksilön osallistumismahdollisuuksiin. Inklusiota toteutetaan myös kansainvälisesti ja Euroopan Unioni (EU) on siitä yksi esimerkki.

Euroopan Unioni on ryhtynyt toimiin auttaakseen yhteiskunnan haavoittuvimpia eli niitä nuoria, joilla on heikommat mahdollisuudet verrattuna heidän vertaisiinsa. On tärkeää tavoittaa nämä vähäosaiset nuoret, mutta se ei yksistään riitä. Lisäksi tarvitaan nuorille ja nuorisotyöntekijöille riittävät taidot moninaisuuden hallintaan ja tuke-

miseen. Tämä edesauttaa positiivista kanssakäymistä erilaisten inklusiivisten ryhmien kanssa. Tukemalla positiivista reaktiota moninaisuutta kohtaan, se ennen kaikkea hyödyttää vähäosaisten nuorten inklusiota yhteiskuntaan. Kun inklusio takaa, että jokainen voi osallistua, moninaisuuden painotus takaa sen, että jokainen voi osallistua omien ehtojensa, kuten normien, uskomusten tai elämäkokemuksen, mukaan. (Euroopan komissio 2014, 3-5.)

3.1 Inklusio Suomessa ja nuorisotyössä

Suomessa inklusiosta puhutaan lähinnä koulumaailman ja erityisryhmien yhteydessä. Integraatio ja inklusio ovat toisilleen läheisiä käsitteitä ja niitä käsitellään usein samassa yhteydessä. Integraatio tarkoittaa vain osan erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden pääsevän mukaan lähikoulunsa ”normaaliluokkaan” ja opetuksen tukena käytetään erilaisia tukitoimia. Päätöksen yhteisopetukseen valituista oppilaista tekevät viranomaiset ja opettajat. Osallistavassa, inklusiivisessa, koulussa sen sijaan kaikki lapset voivat opiskella lähikoulussaan. (Kehitysvammaisten Tukiliitto ry 2015; Minna Pinola 2008, 40.) Inklusiivisuuden periaate on, että kaikki oppilaat oppisivat yhdessä, yhteisessä koulussa, riippumatta mahdollisista vaikeuksista tai erilaisuuksista (Salamancan julistus 1994).

Länsimaissa inklusiivisen opetuksen nähdään koskettavan erityisen tuen tarpeessa olevia oppilaita. Tämä ajattelutapa on peräisin integraatiokeskustelusta, jonka huolenaiheena oli erityisoppilaiden integroiminen takaisin perusopetukseen, ja joka käynnisti länsimaisen inklusioliikkeen. Tämän inklusioajattelun eräänlaisena huipentumana oli edellä mainittu Salamancan julistus. (Engelbrecht & Malinen & Savolainen & Xu 2010, 353.)

Vaikka inklusiivinen opetus on ilmiönä maailmanlaajuinen, sovelletaan sitä joka maassa omin tavoin. Kehitystä ohjailevat niin kansalliset kuin kansainvälisetkin vaikutteet. Peruskouluuudistuksen myötä suomalainen koulujärjestelmä on ottanut askelia inklusion suuntaan ja tärkeimmät eturyhmät puoltavat inklusion perimmäisiä arvoja ja periaatteita. Etenemistä hidastaa erimielisyydet siitä, kuinka inklusiota tulisi

käytännön tasolla koulutuksessa toteuttaa ja onko täydellinen inkluusio edes tavoiteltavaa. (Engelbrecht ym. 2010, 351;354-355.)

Jotta voitaisiin toteuttaa lähikouluperiaatetta, inklusiota, tarvitaan mukauttamista. Se tarkoittaa, että oppilas voi opiskella siinä yleisopetuksen ryhmässä, jossa olisi, mikäli hänellä ei olisi vammaa, sairautta tai muuta syytä opiskella erityisopetuksen piirissä. Mukauttamistavat ovat toimenpiteitä, joiden avulla oppilaat voivat suorittaa oppivelvollisuutensa omien edellytystensä ja tarpeidensa mukaisesti ja siten saada mahdollisuuden jatko-opintojen ja ammattiin valmistumisen myötä saada työtä sekä elää yhteiskunnan tasavertaisena jäsenenä. Jos henkilö ei vammansa vuoksi pysty oppimaan täysin jotakin taitoa, mukauttamisen avulla voidaan välttää täydellinen riippuvuus muista ihmisistä. Tärkeää onkin opettaa vain sellaisia taitoja, joita oppilailla on mahdollisuus oppia ja joista on hyötyä. (Ahvenainen & Ikonen & Koro 2001, 83;99;136-137.)

Edes koulun edustajat eivät välttämättä tunne inklusiota: Pinola (2008, 43) haastatteli tutkimustaan varten 18 luokanopettajaa, joista vain kaksi osasi kuvailla inklusion merkitystä. Tärkeää olisikin välittää tietoutta inklusiosta toimijoille, sillä se hyödyttää kaikkia osapuolia eniten (Pinola 2008, 48.) Mielestäni tärkeimpänä tekijänä inklusion edistämisessä on toimijoiden myönteinen asenne inklusiivisuutta kohtaan sekä aito halu toimia sen periaatteiden mukaisesti.

Inklusiivinen ajattelu sisältyy nuorisotyön perusarvoihin, mutta siitä ei vain puhuta inklusiivisena toimintana. Nuorisotyön perusarvojen mukaan toiminta on kaikille avointa riippumatta eroavaisuuksista ja nuoret voivat toimia yhdessä sekä oppia toinen toisiltaan. Lähtökohtina nuorisotyössä ovat yhteisöllisyys, yhteisvastuu, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo, monikulttuurisuus ja kansainvälisyys, terveet elämäntavat sekä ympäristön ja elämän kunnioittaminen (Nuorisolaki 2006).

Perusajatukseltaan inkluusio ja nuorisotyön käsitteet, esimerkiksi edellä mainitut yhteisöllisyys, yhdenvertaisuus ja monikulttuurisuus, ovat hyvin samankaltaisia. Opin näytetyön prosessin aikana olen pohtinut mitä eroa on inklusiivisuudella ja nuorisotyötä määrittävillä käsitteillä. Mitä uutta inklusiivisuus tuo nuorisotyön toimialalle? Olen pitänyt erikoisena, että nuorisotyön jo olemassa olevia ja toimivia termejä on

lähdetty korvaamaan tuntemattomalla käsitteellä, jota kuitenkin avataan hyödyntäen nuorisotyössäkin käytössä olevia termejä. Näin ollen voisi ajatella inklusion käsitteenä olevan turha. Inklusiosta puhuva menettää työaikaansa, koska joutuu aina selittämään mitä inklusio tarkoittaa. Toisaalta, inklusio on yksi käsite, joka pitää sisällään kaikki edellä mainitut, joten inklusiivisuuden avulla nuorisotyön perusajatus voitaisiin kuvata vain yhtä termiä käyttämällä. Sen haasteena vain on se, että käsitettä ei vielä tunneta kovin laajalti. Kuitenkin on syytä pohtia, voisiko inklusion sanana yhdistää esimerkiksi osallisuuteen. Osallisuudessakin painotetaan yhteisöön kuulumisen merkitystä (Allianssi 2015).

Music Against Drugs ry pyrkii huomioimaan nuorten kiinnostuksen kohteet kaikessa toiminnassaan, ja järjestö tarjoaa nuorille mahdollisuuden osallistua toimintaan riippumatta heidän asuinpaikastaan. Valtakunnallisuuden takaamiseksi pyritään kehittämään erityisesti erilaisia verkko-osallisuuden muotoja. Nuoren osallisuutta tuetaan myös siten että työtehtäviä räätälöidään nuoren kykyjen mukaisiksi. (Music Against Drugs ry 2015b; Söderman & Tuhkalehto 2013, 177-178.)

3.2 Nuorten inklusiivinen tiimimalli –kehittämishanke (2015-2018)

Music Against Drugs ry tarjoaa eri taustoista tuleville 16–29 -vuotiaalle nuorille tiimiharjoittelujaksoja, joiden kestot ja sisällöt räätälöidään nuorten omien tavoitteiden ja elämäntilanteiden mukaisesti. Tiimiharjoittelun voi suorittaa esimerkiksi osana opintoja tai työkokeiluna. Tiimiharjoittelussa työskentely tapahtuu nimensä mukaisesti tiimeissä, jotka muodostuvat hankkeen aikana työstettävien projektien ja nuorten kiinnostuksen kohteiden mukaisesti. Inklusiivisuuden lisäksi avainkäsitteitä ovat yhteisöllisyys, matalan kynnyksen periaate ja ennaltaehkäisevä työ. (Alaverdyan 2015.)

Tiimiharjoittelun aikana nuori voi työskennellä eri tiimeissä kuten media-, tapahtuma-, sosiaalinen markkinointi-, kahvila- tai ohjaus- ja kehittämistiimissä. Mediatiimissä pääsee käsikirjoittamaan ja tuottamaan erilaisia videoprojekteja, suunnittelemaan painomateriaaleja ja tekemään some-viestintää. Tapahtumatimi tarjoaa puolestaan mahdollisuuden olla ideoimassa ja toteuttamassa erilaisia nuorten hyvinvointia ja osallisuutta edistäviä tapahtumia. Sosiaalisen markkinoinnin tiimissä saat kokemusta

projekti- ja kampanjatyöstä, kun taas kahvilatiimin kautta voi kartuttaa työkokemusta asiakaspalvelutehtävistä. Ohjaus- ja kehittämistiimi suunnittelee ja järjestää erilaisia ohjaustuokioita ryhmälle ja osallistuu kehittämistyöhön, muun muassa vapaaehtoistyön suhteen. (Alaverdyan 2015.)

Nuori voi myös kehittää täysin uuden tiimin. Jokainen tiimi valitsee keskuudestaan liiderin, joka johtaa tiimin toimintaa ja kehittää sitä ohjaajien kanssa. Jokaisella tiimillä on yksi ohjaaja mentorina. Tiimityöskentelyn lisäksi nuorella on mahdollisuus kehittää työelämävalmiuksiasi ja työnhakutaitojasi osallistumalla vuorovaikutuskoulutukseen ja tekemällä digitaalisen portfolion. Tiimiharjoittelun aikana nuori saa tietoa erilaisista työllistymis-, opinto-, ja osallistumismahdollisuuksista sekä oman hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen teemoista. (Alaverdyan 2015.)

Otin itse osaa tiimien päivittäiseen elämään mahdollisuuksien mukaan, joten olen päässyt seuraamaan inklusiivisuuden soveltamista myös käytännössä. Havaintojeni perusteella inklusiivinen ajattelutapa toteutuu Music Against Drugs ry:llä hyvin. Tiimiharjoittelussa olevat nuoret tulevat hyvin erilaisista lähtökohdista ja erilaisilla statuksilla. Keskustelin erään työntekijän kanssa, ja hän kertoi inklusiioon liittyvän myös haasteita, juuri sen vuoksi että ihmiset tulevat niin erilaisista lähtökohdista. Yleinen ilmapiiri ja tunnelma toimistolla on silti avoin ja lämmin. Nuoret toimivat inklusiivisissa työryhmissä erilaisten tehtävien ympärillä ja opettavat toinen toisiaan. Toimistolla on myös paljon avointa tilaa, jossa nuoret voivat työskennellä yhdessä ja viettää aikaa. Music Against Drugs ry:llä on paljon erilaisia harjoittelijoita eivätkä kaikkien henkilökiat välttämättä aina kohtaa. Mielestäni työskentely tiimiharjoittelussa antaa nuorille valtavasti eväitä työelämää varten juuri siksi, koska työelämässäkään emme voi valita työkavereitamme, vaan meidän on kyettävä työskentelemään erilaisten ihmisten kanssa.

4 KYSELY

Inklusion käsite on verrattain vähän käytetty, etenkin nuorisotyössä, joten kartoitin nuorisotyön kentällä työskentelevien ammattilaisten käsityksiä ja näkemyksiä inklusioon liittyen digitaalisen Webropol-kyselyn avulla. Ammatillaiset valikoituivat siten, että he ovat osana nuorten inklusiivinen tiimimalli –kehittämishankkeen ohjausryhmää, ja tutkimukseni on osana kehittämishanketta.

Kyselyssä oli avoimia kysymyksiä, monivalintakysymyksiä (vastausvaihtoehtojen määrä ei ollut rajattu) sekä väittämiä. Kysymykset olivat jaoteltu viiteen osaluokkaan seuraavasti: tietopohja, toiminta, kohderyhmä, toimijat sekä teemaväittämät. Kyselyn vastausprosentti oli 60 % (6/10). Kyselyn kysymykset löytyvät liitteestä 4.

4.1 Tietopohja

Aluksi tahdoin selvittää mielikuvia inklusiosta kysymällä avoimella kysymyksellä, mitä ajatuksia se vastaajissa herättää. Inklusion käsitettä vastaajat pitivät vaikeasti ymmärrettävänä ja usealle vieraampana käsitteenä. Vastaajien mielestä termi kuulostaa jopa vanhalta ja he nostivat esille vaihtoehtoisia käsitteitä inklusiolle kuten osallisuus ja osallistaminen. Inklusion käsitteelle toivottiin suomalaisempaa vastinetta, joka soveltuisi paremmin myös nuorten käyttöön. Inklusion ajatusta vastaajat pitivät positiivisena, mutta toteavat inklusion toteutuksen olevan hankalaa tai hidasta, mikä voi johtua erinäisistä syistä, kuten esimerkiksi resurssien rajallisuudesta tai haittaavista asenteista. Lisäksi vastaajat näkivät käsitteen liittyvän vahvasti erityisryhmiin. Yksi vastaajista toi esille myös lakinäkökulman, joka säätelee meitä kaikkia yhdenvertaiseen kohteluun.

Inklusio käsitteenä on ollut käytössä pitkälti koulumaailman yhteydessä. Avoimessa kysymyksessä kartoitettiin vastaajien mielipiteitä inklusion soveltuvuudesta nuorisotyöhön. Yksi vastaajista osuvasti huomautti, ettei inklusio-käsitettä ole useinkaan käytetty korkeakoulumaailmassa, vaikka peruskouluissa käytetäänkin. Vastaajat olivat yhtä mieltä siitä, että inklusiota voidaan soveltaa nuorisotyöhön ja se tavallaan sisältyykin nuorisotyön perusajatukseen; toiminta on avointa kaikille. Lisäksi kaikki voivat toimia yhdessä riippumatta taidoista tai rajoitteista sekä oppia ja auttaa toisi-

aan. Vastaajien mielestä kaikille avoimen toiminnan periaate ei poista sitä, että toisi-
naan on hyväkin painottaa asioita eri tavoin ja järjestää toimintaa tietyin painotuksin
eri kohderyhmille.

Vastaajat nostivat esille myös, että monet esimerkiksi vammaiset varmasti arastele-
vat osallistumista perusnuorisotyön toimintaan, ja siten syrjäytyneiden ja vammaisten
erityistarpeiden huomioiminen ja toimintaan mukaan ottaminen nähtiin tasa-
arvokysymyksenä. Inklusion nähtiin myös soveltuvan yleisesti kaikenlaiseen työhön
periaatteeksi.

Halusin selvittää näkemyksiä inklusiivisuudesta esittämällä joukon termejä ja kysy-
mällä, mitkä niistä vastaajien mielestä liittyvät inklusioon. Kaikki vastaajat mielsivät
vähemmistöt sekä hyväksynnän kuuluvan inklusioon ja suurin osa vastaajista sisäl-
lytti myös moninaisuuden, osallistamisen, osallistumisen, innostamisen, aktiivisen
kansalaisuuden ja erityisryhmät inklusion piiriin. Suurimman osan vastaajista mie-
lestä myös integraatio liittyy inklusioon ja puolien vastaajista mielestä pienryhmä-
toiminta, moniammatillisuus ja yhteiskunta ovat inklusion lähikäsitteitä. Kaksi vastaa-
jista liitti järjestötyön inklusioon.

4.2 Toiminta

Suurin osa vastaajista ajatteli sosiaalisesti vahvistavan, kehittävän ja ratkaisukeskei-
sen työotteen tukevan inklusiota. Puolet vastaajista näki pedagogisen, sosiokulttuu-
risesti innostavan ja kuntouttavan työotteen edistävän inklusiota. Palveluohjauksel-
linen ja terapeutin työote sai vähemmän mainintoja.

Kyselyssä kartoitin myös erilaisten toimintamuotojen soveltuvuutta inklusiivisessa
toiminnassa. Pienryhmä-, vertais-, kerho-, opetus- ja kuntoutustoiminta olivat suu-
rimman osan vastaajien mielestä parhaiten soveltuvia toimintamuotoja inklusion
toteuttamiselle, seura- ja nuorisotilatoimin sekä työelämävalmennuksen ohella. Kaik-
kien vastaajien mielestä tapahtumat nähtiin hyvänä toimintamuotona inklusion to-
teuttamiselle.

Avoimella kysymyksellä selvitin, millainen toimitila vastaajien mielestä parhaiten tukisi inklusion toteutumista. Hyvä toimitila inklusion toteutumiseksi nähtiin avoimena, vapaamuotoisena, luovaan ajatteluun sekä dialogiin kannustavana "olohuoneena", joka luo mahdollisuuksia olla eri tavalla tilassa. Toimitilan tulisi olla neutraali, joka ei sulje pois ketään. Esteettömyys ja saavutettavuus nähtiin myös tärkeinä kriteereinä inklusiota tukevalle toimitilalle, sekä tilan joustavuus erityistarpeita omaaville henkilöille.

4.3 Kohderyhmä

Kyselyllä haluttiin myös kartoittaa inklusion soveltuvuutta eri kohderyhmille iän, elämänvaiheen tai erilaisen ryhmään kuulumisen perusteella.

Suurin osa vastaajista näki koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevat sekä syrjäytymisvaarassa olevat nuoret keskeisenä kohderyhmänä inklusiiviselle toiminnalle. Puolet vastaajista ajatteli lasten/alakouluikäisten, peruskoululaisten ja toisen asteen opiskelijoiden olevan tärkeä kohderyhmä inklusiiviselle toiminnalle. Kahden vastaajan mielestä korkeakouluopiskelijat ja vanhuksat nähtiin tärkeänä kohderyhmänä. Lisäksi kaksi vastaajaa näki myös, että inklusiivinen toiminta soveltuu tilanteesta riippuen kaikille. Yksi vastaaja mainitsi työssäkäyvät tärkeänä kohderyhmänä inklusiiviselle toiminnalle.

Puolet vastaajista ajatteli maahanmuuttajien, etnisten ryhmien, koulupudokkaiden, päihde- ja mielenterveyskuntoutujien, ja aivan jokaisen ihmisen tärkeäksi inklusion kohderyhmäksi. Eri kieltä äidinkielenään puhuvat, erityisen tuen tarpeessa olevat sekä vähävaraiset ovat kukin saaneet kaksi vastausta ja seksuaalivähemmistöt yhden maininnan. Lisäksi avoimessa kohdassa yksi vastaajista kertoi kohderyhmän riippuvan itse tilanteesta.

4.4 Toimijat

Suurimman osan vastaajista mielestä inklusion toteuttaminen osana toimintaa kuuluu kouluille, nuorisotyöntekijöille, järjestöille sekä seurakunnille. Puolet vastaajista jakaisi vastuuta myös valtiolle ja kodeille. Kaksi vastaajaa on myös kertonut avoimessa kohdassa, että toimija on tilanneriippuvainen.

Avoimessa kysymyksessä vastaajat ovat kertoneet millaista osaamista inklusion toteuttaminen heidän mielestään vaatii. Yksi vastaajista ehdotti osaamisen sijaan puhuttavan enemmänkin asenteesta ja tietynlaisen ajattelutavan hyödyntämisestä inklusiota toteuttaessa. Vastauksien perusteella toimijoilla olisi hyvä olla tietoa vähemmistöistä, ryhmädynamiikasta ja osallistavista menetelmistä. Lisäksi tärkeänä osaamisena nähtiin kohtaamis- ja verkostoitumistaidot, pedagogiset taidot sekä avoin ja oppiva asenne. Tärkeänä nähtiin myös taito tunnistaa omia ennakkoluuloja ja kykyä toimia tarvittaessa myös niiden ”ohi”. Toimijoiden on tärkeää huomioida, havainnoida, kuunnella, joustaa ja kunnioittaa asiakkaitaan. Lisäksi yksi vastaajista mainitsi tärkeänä toimijoiden valmiuden kokeilla uutta ja taidon olla lannistumatta esiin nousevista vastoinkäymisistä huolimatta. Näkökulman nähtiin olevan sitä laajempi, mitä useampaa ammattikunnan edustajaa on inklusiota toteuttamassa.

Jotta inklusiota voitaisiin paremmin toteuttaa, vastaajat näkivät tärkeänä tiedon levittämisen inklusiivisuudesta eri toimijoille. Kaikkien vastaajien mielestä tietoutta toimijoiden kesken inklusiivisuudesta voisi lisätä itse kokeilemalla. Suurin osa vastaajista ehdotti opintovierailua inklusiota toteuttavassa paikassa hyväksi keinoksi kartuttaa toimijoiden osaamista asiasta. Lisäksi neljä vastaajaa näki infoiskujen ja –kirjeiden, koulutuksien tai luentojen olevan hyvä tapa oppia inklusiivisuudesta. Lisäksi avoimessa kohdassa oli ehdotettu toimimista itse esimerkkinä inklusion toteuttajana tai että olisi itse osallisena jossain inklusiivisessa toiminnassa.

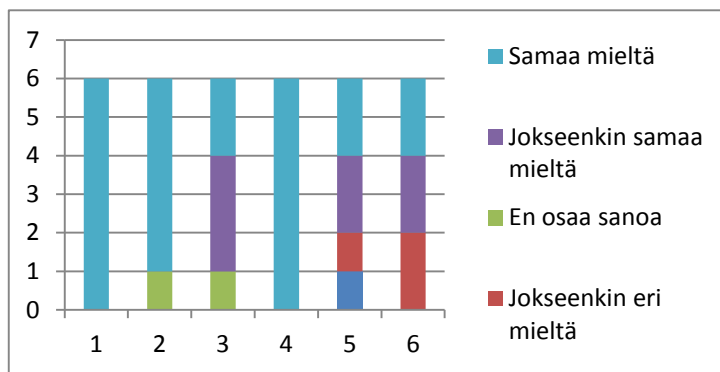
Kyselyn avulla haluttiin saada myös selville mahdollisia esteitä inklusion toteutumiselle toiminnassa. Suurin osa vastaajista nosti esille ohjaustaitojen, osaamisen ja tiedon puutteen sekä erilaisuuden kohtaamisen pelon esteinä inklusion toteuttamiselle. Puolet vastaajista näki eriytyneiden toimintamuotojen ja –tapojen sekä eriytyneiden hallintojen ja organisaatioiden olevan esteinä inklusion toteutumiselle. Lisäksi kaksi vastaajaa näki myös resurssipulan mahdollisena esteenä inklusion toteuttamiselle. Avoimessa kohdassa yksi vastaaja kertoi myös toimijoiden asenteiden ole-

van esteenä inklusion toteutumiselle ja sen, ettei tunnista omia rajoitteitaan ja ennakkoluulojaan erilaisuuden kohtaamiselle.

4.5 Väittämät

Esitin vastaajille seuraavat kuusi väittämää (ks. kuva):

1. *Inklusiivista toimintamallia voidaan soveltaa nuorisotyöhön;*
2. *Eri alojen ammattilaiset voivat soveltaa inklusiivista työtettä toiminnassaan;*
3. *Tunnistan inklusion ja integraation välisen käsite-eron;*
4. *Inklusiota luodaan yhdessä toimien;*
5. *Tiedän inklusiosta riittävästi voidakseni hyödyntää sitä työssäni;*
6. *Nykyisessä työssäni pääsen toteuttamaan inklusiivisuutta.*

Kuva 1: Väittämien vastaukset, väittämät ovat numeroituna 1–6.

Vastaajat olivat useimmissa väittämissä samoilla linjoilla. Eniten hajontaa mielipiteissä tuotti se, että onko heillä mielestään riittävästi tietoutta hyödyntääkseen inklusiota työssään (väite 5) ja että voivatko sitä nykyisessä työssään toteuttaa (väite 6).

5 PRODUKTI

Opinnäytetyön produktina laadin artikkelin inklusiivisuudesta nuorisotyössä yhteistyössä opinnäytteen työelämäohjaajani kanssa. Artikkelin päätavoite oli havainnollistaa, kuinka Music Against Drugs ry voisi kehittämishankkeessaan toteuttaa inklusiota. Lisätavoitteena oli lisätä tietoisuutta inklusiosta erityisesti hankkeen yhteistyökumppaneiden kesken, mutta myös yleisesti nuorisotyön kentällä. Artikkelin lopullinen muoto on essee, sillä artikkelissa toteutuu esseelle tyypillinen tutkimusalueen esittely tiedeyhteisölle, tässä tapauksessa alan toimijoille (Karvonen & Kortelainen & Saarti 2014, 87). Artikkelin (liite 1) sisältää myös kaksi valokuvaa (liitteet 2 ja 3).

5.1 Artikkelin laatimisen prosessi

Artikkelin laatimiseen liittyy paljon taustatyötä. Aloitin työskentelyn tutkimalla Inklusiivisuuden käsitettä. Tutustuin niin suomen- kuin englanninkieliseenkin aineistoon aihepiiristä. Hakusanoina aiheita lähestyessä oli esimerkiksi inklusio ja nuorisotyö (inclusion and youth work), yhteisöllisyys ja inklusio (inclusion and community). Ensisijaisena lähdemateriaalina käytin tieteellisiä artikkeleita sekä muuta kirjallisuutta. Lähdemateriaaleja etsittäessä hyödynsin verkkotietokantoja kuten EBSCO ja Nelli. Aiheeseen tutustumisen aloitin SALTO- sivuston ”Inklusio ja moninaisuus-toimintasuunnitelmasta”.

Käsitteen selkiytyttyä itselleni siirryin työvaiheessa kohti kyselyn laatimista. Kirjoitin ylös aihepiirejä ja mahdollisia alaotsikoita, joiden alle laatia erilaisia kysymyskokonaisuuksia. Kävin läpi keräämäni materiaalia inklusiosta pohtien, mitä voisin kysyä ja millaisiin asioihin tahtoisin kerätä hankkeen ohjausryhmän jäsenten näkemyksiä. Alkukartoituksen ja työelämäohjaajani kanssa käytyjen keskustelujen pohjalta hahmottelin kyselyä, joka muotoutui yhteistyön tuloksena lopulliseen muotoonsa. (Liite 4.)

Kyselyn vastauksia oli tarkoitus käsitellä ohjausryhmän yhteisessä kokoontumisessa torstaina. Palaverin aikana ohjausryhmän kesken nousi niin paljon hyvää keskustelua, että valitettavasti minun kyselyyn liittyvä osio päätettiin ajan puutteen vuoksi jättää pois. Sen sijaan sovimme ohjausryhmän kesken, että laadin vastauksista kirjallisen koosteen, jonka jaoin ohjausryhmän jäsenille sähköpostitse. Sain kyselyn avulla paljon materiaalia, jota pystyin hyödyntämään artikkelin laatimisessa.

Aloitin artikkelin laatimisen sijoittamalla kaiken kokoamani aineiston alaotsikoiden alle, minkä jälkeen muotoilin aineistoa yhä tiiviimpään muotoon. Prosessin eri vaiheissa kävimme tilaajan kanssa keskustelua siitä, millaista artikkelin tulisi olla. Näin jälkikäteen olen pohtinut, oliko tilaajatahollakin välillä kadoksissa ajatus siitä, mihin artikkelin haluttiin erityisesti keskittyvän. Ajattelin näin siksi, koska välillä kun sovimme tietyn lähestymiskulman artikkelille ja lähdin työskentelemään sen mukaisesti, niin tuntui että seuraavalla tapaamiskerralla toiveet artikkelin suunnasta olivatkin hieman muuttuneet. Yhtenä esimerkkinä ”infoboksin” tapaus; olimme keskustelleet työn tilaajan kanssa että liitämme artikkeliin ”infoboksin”, joka lyhyesti ja ytimekkäästi avaa inklusiota. Lopullisessa versiossa sitä ei kuitenkaan enää ollut.

5.2 Produktin merkitys opinnäytetyön jälkeen

Opinnäytetyö ja produktin laatiminen merkitsevät minulle itselleni kokemusta tämän kaltaisesta työskentelymuodosta. Opinnäytetyön tuloksia tullaan hyödyntämään Music Against Drugs ry:n toiminnassa esimerkiksi projektia esiteltäessä sekä avustusohjelmaan kuuluvien projektien välisessä viestinnässä sekä ylipäätään projektista viestittäessä. Lisäksi sekä hanke että minä saamme näkyvyyttä artikkelin julkaisukanavien kautta.

Inklusiosta tuotettu kirjallinen materiaali nuorisotyön kentällä on vähäistä ja on hienoa, että olen osaltani ollut lisäämässä toimialalle tuotettua materiaalia tuntemattomasta aiheesta. Artikkelin voi saada aikaan keskustelua työyhteisöjen inklusiivisuudesta, mutta samalla on oltava kriittinenkin käsitteen tarpeellisuutta kohtaan.

5.3 Julkaisevat tahot

Tiedon jakaminen ja viestintä mahdollistavat yhteistyön ja lukuisten ihmisten järjestäytymisen yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Siten erilliset yhteisöt voivat oppia toisiltaan uusimmat innovaatiot ja he voivat jatkaa tahoillaan niiden kehittämistä.

(Karvonen & Kortelainen & Saarti 2014, 51.) ”Mitä on inklusio nuorisotyössä?” – artikkelin yhtenä tarkoitukseni oli nimenomaan tiedon levittäminen toimialalla.

Jo heti prosessin alkuvaiheena koettiin parhaaksi vaihtoehdoksi julkaisupaikkana Alianssin Nuorisotyö-lehti sen toimialaan linkittymisen vuoksi. Pohdin myös vaihtoehtoa, että lähettäisin valmiin artikkelin mahdollisimman monelle eri julkaisijataholle ajatellen, että mitä useampi artikkeliin tarttuu, sen parempi. Pyörittelin mielessä esimerkiksi ammattiliittojen jäsenlehtiä, Humakin blogia, paikallisia lehtiä sekä tieteellisiä julkaisuja kuten Kasvatus.

Lopulta tulimme opinnäytetyöni tilaajan kanssa siihen tulokseen, että ei ole kannattavaa tarjota artikkelia suoraan monelle saman alan julkaisijalle, vaan ensin kokeilla yhtä ja vasta sitten ottaa yhteyttä seuraavaan, mikäli ensimmäinen vaihtoehto eli Alianssi ei kiinnostuisi artikkelin julkaisemisesta. Artikkelin tyyli taas ei sellaisenaan vastaa sanomalehtien tyyliä, joten se vaihtoehto hylättiin.

Valmis artikkeli lähetettiin edellä mainittuun Nuorisotyö-lehteen, josta vastattiin heidän toivovan, että artikkeli pohtisi enemmän inklusion soveltuvuutta Nuorten inklusiivinen tiimimalli –kehittämishankkeeseen sen sijaan, että pohdittaisiin inklusiota yleisesti. Artikkelin työstäminen jatkuu siis vielä opinnäytetyön jälkeen. Lisäksi lähetin artikkelin Humanistisen ammattikorkeakoulun viestinnälle ja ehdotin artikkelia julkaitavaksi Yhteisöpedagogi –ammattiblogiin, mutta kyseinen taho ei ole vastannut yhteydenottooni.

6 POHDINTA

Itseäni on auttanut työelämäohjaajani innokkuus aihetta kohtaa sekä se, että hän ja opinnäytetyöohjaajani koulun puolelta ovat molemmat nähneet työn toteuttamiskelpoiseksi. Enkä itsekään ole epäillyt sen mahdollisuuksia. Itseäni motivoi myös ajatus siitä, että tekemälläni työllä on merkitystä ja että joku hyötyy siitä.

Työn edistymistä on hyvä seurata työskentelyn lomassa. Tässä auttavat ohjaajani Music Against Drugs ry:ltä sekä koulusta. Yhdessä kun mietitään, niin huomataan kulkeeko työ oikeaan suuntaan ja vaaditussa aikataulussa. Sen vuoksi on hyvä vilkaista suunnitelmaa aika ajoin ja tarkistaa mitä on sovittu. Itseäni helpottaa työn etenemisessä se, että on tarkat päivämäärät milloin pitää olla valmista, sekä se että joku kyselee edistymisen perään. Jos tekisin työtä vain itselleni, en varmaankaan olisi niin tarkka. Jo pelkkä tilaajan olemassaolo motivoi työskentelemään.

6.1 Työn arviointi ja tavoitteiden saavuttaminen

Kun artikkeli oli valmis, olin siihen tyytyväinen. Mielestäni se oli selkeä ja kertoi lukijalleen olennaisia asioita inklusiosta. Siirsin artikkelin pois työjärjestyksestäni, mutta kun palasin lukemaan artikkelia myöhemmin, mielipiteeni oli muuttunut. Artikkelin oli liiankin selkeä ja yleinen. Jos työstäisin artikkelia vasta nyt, lisäisin tekstiin enemmän konkreettisia esimerkkejä inklusiivisen toiminnan mahdollisuuksista ja sen sovellettavuudesta. Lisäksi haastaisin lukijaa pohtimaan inklusion merkitystä nuorisotalon kentällä. Julkaisijatahon toiveesta artikkelin työstäminen jatkuukin. Seuraavassa on opinnäytetyön tilaajan arvio työskentelystä.

Sari Kämäräinen on toteuttanut inklusion käsitteen tutkimista nuorisotalon kentällä päämäärätietoisesti. Yhdessä suunnittelimme tutkimuksen aikataulun ja mietimme tutkimuksen teon eri vaiheet. Sari toteutti suunnitelmia aikataulussa ja kysyi lisäkysymyksiä tarvittaessa. Hän etsi tietoa itsenäisesti ja hallitsi myös englanninkielisen aineiston ymmärtämisen ja kääntämisen suomeksi. Hän toteutti taidokkaasti kyselylomakkeen (digitaalinen) hankkeen ohjausryhmälle ja valmisteli esityksen vastauksista. Hän analysoi kyselyn vastaukset ja niiden pohjalta rakensimme yhdessä artikkelin. Artikkelin on vielä prosessissa ja jatkamme yhteistyötä artikkelin tiimoilta. Prosessin kautta Sari on osoittanut tutkimuksellista otetta, eettisyyttä ja täsmällisyyttä. Hänen kanssaan on ollut vaivastonta työskentelyä. Hänellä on ymmärrystä ja hän osoitti taitoja nuorisotalon ja sosiaalialan työn kenttään, johon myös tutkimus sijoittuu. Oloimme jatkaneet tutkimusta toimintamallin arvioinnilla, kuinka inklusio toteutuu toimintamallissa, mutta rajasimme aiheita aikataulun mukaisesti.

Sen lisäksi, että mielestäni artikkeli vaatii vielä työstämistä, tarkastelen kriittisesti myös koko opinnäytetyön prosessia. Aloitus oli hankala ja tuntui sekavalta, mutta pikkuhiljaa työn osatekijät hahmottuivat paremmin, vaikka ne välillä hämärtyivätkin

uudelleen. Opinnäytetyön sisällysluettelon hahmotelma auttoi hahmottamaan työn kokonaiskuvaa ja käsitystä siitä, mitä kaikkea tulisin syksyn aikana tekemään. Vaikeinta oli hallita ajankäyttöä ja löytää kuri työskentelyyn. Kiireisen työtahdin vuoksi opinnäytetyöni ei ole niin hyvä kuin tiedän, että se voisi suuremmalla panostuksella olla. Omaan jaksamiseen ja syksyyn peilaten olen kuitenkin tyytyväinen, että sain opinnäytetyön itseäni lähes tyydyttävään muotoon alkuperäisen suunnitelmani mukaisesti.

Minulle tärkein on se, että tilaaja on ollut tyytyväinen tekemääni työhön ja kertonut saavansa siitä paljon apua hankeraportointiin ja ilmiön tarkentumiseen käytännön työssä ja tiimimallissa. Edellä mainitun perusteella olen saavuttanut tilaajan minulle asettamat tavoitteet. Olin myös omalta osaltani mukana tiimin toiminnassa ajoittain, kun ehdin osallistumaan, ja siten olen jättänyt oman jälkeni tiimimallin kehittämistyöhön.

6.2 Loppusanat

Opinnäytetyön kokonaisuus oli melkoinen urakka. Kerroin aikaisemmin aikataulutuksen olleen haasteellista prosessin aikana. Se johtui siitä, että samanaikaisesti suoritin yhtä työharjoittelua ja tein useita rästitehtäviä. Tavoitteeni oli valmistua aikataulun mukaisesti ja tein kaikkeni tavoitteen toteutumiseksi. Huomasin sen, että oikeasti pakon edessä pystyn saamaan asioita aikaan. Välillä nimittäin meinasi epätoivo voittaa kaikkien päällekkäisten tehtävien vuoksi. Kuluneen syksyn aikana olen oppinut sietämään äärimmäisen määrän stressiä sekä huomaamaan, kuinka tärkeää on mennä tanssiharjoituksiin ja unohtaa kaikki muu muutamaksi tunniksi.

Nyt jos koskaan muistan, että on tärkeää tehdä asiat ajoissa eikä jättää liian myöhäiseksi. En nimittäin ihan heti tahtoisi kokea uudelleen sitä tunteiden skaalaa ja tunnetta kehossani, mikä vallitsee stressin pitkittyessä. Kaikkein hienointa opinnäytetyön prosessissa on sen päätyminen. Olen saanut aikaan suuren kokonaisuuden ja päässyt työskentelemään tärkeää työtä tekevässä järjestössä, mistä olen iloinen, mutta nyt on aika siirtää katse seuraaviin haasteisiin.

LÄHTEET

- Doxey, Elaine & Elliot, Niki & Stephenson, Val 2004. Inkluisio. Vinkkejä, välineitä ja käytännön neuvoja inklusiivisen ja kaikkia arvostavan kouluympäristön luomiseen. Suomentanut Virtanen, Anna-Kaisa. Helsinki: Kehitysvammaliitto ry.
- Airaksinen, Tiina & Vilkkä, Hanna 2003. Toiminnallinen oppinäytetyö. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Ahvenainen, Ossi & Ikonen, Oiva & Koro, Jukka 2001. Johdatus erityiskasvatuksen käyttöön. Helsinki: WSOY
- Alaverdyan, Aino 2015. Keskustelu.
- Allianssi 2015. Viitattu 20.10.2015 <http://alli.fi/edunvalvonta/nuorisotyö/>
- Engelbrecht, Petra & Malinen, Olli-Pekka & Savolainen, Hannu & Xu, Jiacheng 2010. Inklusiivisen opetuksen kansainvälinen ja vertaileva tutkimus. Kasvatus 4/2010, verkkojulkaisu. Viitattu 25.9.2015. <http://elektra.helsinki.fi.ruka.humak.edu:2048/se/k/0022-927-x/41/4/inklusii.pdf>
- Euroopan komissio 2014. Erasmus+. Inclusion and diversity strategy – in the field of youth. Viitattu 20.10.2015 <https://www.salto-youth.net/downloads/4-17-3103/InclusionAndDiversityStrategy.pdf>
- Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 1997. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Karvonen, Erkki & Kortelainen, Terttu & Saarti, Jarmo 2014. Julkaise tai tuhoutu! Johdatus tieteelliseen viestintään. Tampere: Vastapaino.
- Kehitysvammaisten Tukiliitto ry 2015. Viitattu 22.10.2015 <http://www.kvtl.fi/fi/perhesivut/lapsikasvaa/koululainen/integraatio-ja-inkluisio/>
- Lakkala, Suvi 2008. Inkluisioon pyrkivä opetus – samanlaisuuden vai erilaisuuden pedagogiikkaa. Teoksessa Määttä, Kaarina & Uusitalo, Tuula 2008. Kasvatuspsykologian näkökulmia ihmisen voimavarojen tueksi. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.
- Normann, Maria & Odell, Heidi & Tapio, Mari & Vuohelainen, Elsi 2015. Nuorisoalan ehkäisevä päihdetyö – Hyppää kyytiin! Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu. Viitattu 30.10.2015. <http://www.humak.fi/wp-content/uploads/2015/08/nuorisoalan-ehkaiseva-paihdetyo.pdf>
- Music Against Drugs 2015a. Esittelymateriaali laaja. Viitattu 26.9.2015. http://www.musicagainstdrugs.info/wp-content/uploads/2014/05/MusicAgainstDrugs_esittelymateriaali_LAAJA_2015_2.pdf
- Music Against Drugs ry 2015b. <http://www.musicagainstdrugs.info/>
- Music Against Drugs ry 2015c. Nuorten inklusiivinen tiimimalli –kehittämishankkeen (2015-2018) esittelymateriaali ohjausryhmälle (julkaisematon lähde).
- Nivala, Elina & Saastamoinen, Mikko 2010. Nuorisokasvatuksen teorian kohde ja konteksti. Teoksessa Nivala, Elina & Saastamoinen, Mikko (toim.) 2010. Nuorisokasvatuksen teoria – perusteita ja puheenvuoroja. Helsinki: Nuorisotutkimusseura ry.
- Nuorisolaki 2006. Viitattu 20.10.2015 <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060072>
- Ojasalo, Katri & Moilanen, Teemu & Ritalahti Jarmo 2014. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Pinola, Minna 2008. Integraatio ja inkluisio peruskoulussa. Luokanopettajien asennoituminen kaikille yhteiseen kouluun. Kasvatus 1/2008, 39-49.

Rauas, Minna 2014. Pieniä tekoja, suuria asioita. Nuorisotyön eettinen näkökulma. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu.

Salamancan julistus 1994. Viitattu 25.9.2015. <http://www.vane.to/salamanca.htm>

Söderman, Joni & Tuhkalehto, Sampo-Ilmari 2013. Nuorten osallisuuden edistäminen ehkäisevässä päihdetyössä. Teoksessa Kuula, Tarja & Tapio, Mari (toim.) 2013. Selkenevää, myötätuulta – ehkäisevä päihde- ja mielenterveystyö nuorisoalalla. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu.

Tuhkalehto, Sampo-Ilmari 2013. Music Against Drugs ry historia. Viitattu 23.11.2015. <http://www.musicagainstdrugs.info/yhdistys/historia>

LIITTEET

LIITE 1

MITÄ ON INKLUUSIO NUORISOTYÖSSÄ?

Eritaustaiset nuoret ryhmäytyvät ja oppivat toisiltaan

Miten edistämme yhteenkuuluvuutta eritaustaisten ja erilaisten ihmisten keskuudessa yhteiskunnassamme? Miten edistämme maahanmuuttajien, pakolaisten tai syrjäytymisvaarassa olevien ihmisten osallisuutta yhteiskunnassamme? Nämä ajankohtaiset kysymykset ovat monisyisiä ja haastavia vastata, mutta osa vastausta voisi olla inklusiivinen toimintakulttuuri nuorisotyössä.

Inklusio tarkoittaa kaikkien mukaan ottamista toimintaan ja yhteenkuulumista johonkin ryhmään tai yhteisöön. Inklusiivisen ajattelun mukaan ihmiset toimivat yhdessä mahdollisista erilaisuuksistaan huolimatta. Inklusio sisältää sosiaalista vuorovaikutusta, jossa ihmiset itse ovat vuorovaikutuksessa keskenään luomassa inklusiota. **Sari Kämäräinen** on yhteisöpedagogi-opinnäytetyön kautta päässyt syventymään inklusion käsitteeseen nuorisotyön kentässä osana Music Against Drugs ry:n kehittämishanketta.

Music Against Drugs ry on valtakunnallinen lasten ja nuorten terveyttä, sosiaalista hyvinvointia, osallisuutta edistävä ehkäisevän päihdetyön järjestö. Music Against Drugs ry on aloittanut Jyväskylässä nuorten inklusiivinen tiimimalli – kehittämishankkeen (2015–2018) osana Raha-automaattiyhdistyksen Paikka auki –avustusohjelmaa. Kehittämishankkeen tavoitteena on saattaa eri taustoisia tulevia nuoria työskentelemään yhdessä ja samalla edistää nuorten työelämävalmiuksia ja -osallisuutta.

INKLUUSIO ON NUORISOTYÖN PERUSARVO

Länsimaissa inklusiivisuutta on totuttu käyttämään tasa-arvoisen koulumaailman yhteydessä, jossa erityisen tuen tarpeessa olevat oppilaat halutaan integroida kouluympäristöön. Koulutus luo perustan inklusion humanille toteutumi-

selle, sukupuoliselle tasa-arvolle ja vastuulliselle kansalaisuudelle sekä on avaintekijä epätasa-arvon ja köyhyyden vähentämisessä.

Koulumaailman ohella inklusiota voidaan soveltaa myös nuorisotyöhön. Inklusion toteutuminen on nuorisotyön yksi perusarvoista. Nuorisotoiminnan tulee olla avointa kaikille ja nuoret voivat toimia yhdessä riippumatta heidän taidoistaan tai rajoitteistaan sekä samalla oppia toisiltaan. Nuorisotoiminnan lähtökohta avoimuudesta kaikille nuorille ei kuitenkaan poissulje sitä, että nuorisotyötä voidaan toteuttaa kohdentamalla sitä tietyille erityisryhmille.

Inklusion toteutuminen liittyy vahvasti moninaisuuden hyväksymiseen ja edesauttamiseen yhteiskunnassa. Moninaisuuden hyväksyminen takaa sen, että jokainen nuori voi osallistua omien edellytystensä mukaisesti toimintaan hyväksyen kuitenkin erilaisuuden ympärillään arvoissa, uskomuksissa ja kokemuksissa. Moninaisuuden hyväksyminen edistää positiivista kanssakäymistä ja vuorovaikutusta eritaustaisten nuorten kesken vahvistaen tätä kautta samalla yhteiskunnallista koheesiota, mikä ennen kaikkea hyödyttää syrjäytymisvaarassa olevien nuorten inklusiota yhteisöön ja yhteiskuntaan.

INKLUSIIVISELLA TOIMINNALLA YHDESSÄOLOA

Jokainen nuori on inklusiivisen toiminnan kohderyhmää, ja lisäksi usein tavoitellaan erityisesti niitä nuoria, jotka ovat heikommassa asemassa vertaisiinsa nähden, mukaan toimintaan. Vammaisuus, koulutuksen puute, terveysongelmat, kulttuurierot, talousvaikeudet tai sosiaaliset tekijät eivät ole esteitä osallistumiselle, kun nuorisotyötä toteutetaan inklusiivisella otteella.

Toimitilalla on myös merkitystä inklusiivisuutta mietittäessä. Inklusiota tukevan toimitilan tulee olla avoin, vapaamuotoinen, luovaan ajatteluun ja dialogiin kannustava "olohuone", joka luo mahdollisuuksia olla eri tavalla tilassa. Esteettömyys ja saavutettavuus sekä tilan joustavuus erityistarpeita omaaville henkilöille ovat myös tärkeitä kriteereitä hyvälle toimitilalle.

Inklusiivinen toiminta itsessään voi olla mitä vain nuorten kanssa järjestettävää aktiviteettia kuten pienryhmä- ja vertaistoimintaa, kuntoutuskurssitoimintaa, tapahtumia, työelämävalmennus- tai nuorisotilatoimintaa.

INKLUUSIOTA LUODAAN ASEENTEELLA JA YHDESSÄ

Toimijoiden omalla asenteella on suuri merkitys inklusiivisen toiminnan toteuttamisessa. Monilla saattaa olla ennakkoluuloja erilaisuuden kohtaamiselle. Inklusion toteuttamisen kautta voi hyvin haastaa näitä omia uskomuksia ja asenteita, ja samalla luoda mahdollisuuksia arvokkaille kohtaamisille ja yhteiselle oppimiselle.

Inklusion toteuttaminen vaatii ammattilaisilta asenteen lisäksi myös tietoa vähemmistöistä, ryhmädynamiikasta ja osallistavista menetelmistä, jotta inklusion toteutuminen parhaiten onnistuisi. Ammattilaisten tulee kyetä reflektoida omia ennakkoluulojaan ja pelkojaan ja tarvittaessa lähteä niitä rohkeasti muuttamaan.

Monialainen ja moniammatillinen työote nuorisotyössä mahdollistaa inklusiivisuuden toteutumisen ja rikastuttaa sitä. Inklusiivisen toiminnan yhtenä tärkeimpänä edellytyksenä pidetään toimijoiden myönteistä asennetta, johon jokainen meistä voi olennaisesti omalta osaltaan vaikuttaa. *Me olemme kaikki erilaisia, mutta kaikki samanarvoisia*; inklusiivisessa nuorisotyössä kannustetaan nuoria hyväksymään erilaisuus toisissa ja samalla olemaan rohkeasti omia itsejään.

Kirjoittajat:

Sari Kämäräinen, opinnäytetyöntekijä, yhteisöpedagogi, Humanistinen ammattikorkeakoulu (Humak)

Aino Alaverdyan, projektipäällikkö, Nuorten inklusiivinen tiimimalli – kehittämishanke, Music Against Drugs ry

LIITE 2

Sari Kämäräinen, yhteisöpedagogi-opiskelija, HUMAK, ajattelee inklusiivisuuden käsitteen soveltuvan hyvin myös nuorisotyöhön ja kannustaa eri toimijoita rohkeasti kokeilemaan inklusiivista toimintaa omassa työssään. Kuva Juho Oikari.

LIITE 3

Music Against Drugs –tiimiharjoittelussa erilaisuus on rikkaus, toisilta opitaan ja samalla jaetaan omaa osaamista muille. Kuva Juho Oikari.

LIITE 4

Kysely inklusiivisuuden soveltuvuudesta nuorisotyöhön - Nuorten inklusiivinen tiimimalli kehittämishanke 2015-2018

Inklusion käsite on ollut käytössä enimmäkseen kouluissa sekä erityisryhmien parissa tehtävän työn yhteydessä tarkoittaen kaikille yhteistä koulumaailmaa tai kaikkien mukaan pääsemistä esimerkiksi vammoista riippumatta.

Laajennetun inklusion käsityksen mukaan kohderyhmään kuuluvat kaikki henkilöt ikään, sukupuoleen, vammaisuuteen, seksuaalisuuteen, etnisyyteen, ihonväriin, varallisuuteen tai muuhun tekijään katsomatta. Integraation käsitteen voi enemmänkin liittää lainsäädäntöön perustuvaksi, kun taas inklusion käsite pitää sisällään enemmän sosiaalista vuorovaikutusta, jossa ihmiset itse ovat sosiaalisessa vuorovaikutuksessa luomassa inklusiota.

Tarvittaessa voit ottaa yhteyttä sari.kamarainen@musicagainstdrugs.info

Kyselyn täyttäminen kestää noin 15 minuuttia.

A Tietopohja

1. Kerro lyhyesti, millaisia ajatuksia inklusio sinussa herättää?
2. Inklusiosta puhutaan paljon koulumaailman yhteydessä, voiko inklusiota soveltaa nuorisotyöhön, jos voi niin miten? Kerro lyhyesti.
3. Mitkä seuraavista mielestäsi liittyvät inklusiivisuuteen?
  - a. moninaisuus
  - b. vähemmistöt
  - c. hyväksyntä
  - d. osallistaminen
  - e. osallistuminen
  - f. integraatio

- g. innostaminen
- h. pienryhmätoiminta
- i. järjestötyö
- j. aktiivinen kansalaisuus
- k. moniammatillisuus
- l. erityisryhmät
- m. yhteiskunta
- n. joku muu mikä

B Toiminta

1. Millainen työote mielestäsi tukee inklusiota?
  - a. pedagoginen
  - b. sosiokulttuurisesti innostava
  - c. ratkaisukeskeinen
  - d. palveluohjauksellinen
  - e. sosiaalisesti vahvistava
  - f. kehittävä
  - g. kuntouttava
  - h. joku muu mikä

2. Mihin seuraavista toimintamuodoissa inklusiivisuus mielestäsi parhaiten soveltuu?
  - a. pienryhmätoiminta
  - b. vertaistoiminta
  - c. kerhotoiminta
  - d. seuratoiminta
  - e. opetustoiminta
  - f. nuorisotilatoiminta
  - g. tapahtumat
  - h. työelämävalmennus
  - i. kuntoutustoiminta
  - j. joku muu mikä

3. Kerro lyhyesti, millainen toimitila mielestäsi tukee parhaiten inklusion toteutumista?

C Kohderyhmä

1. Minkä kohderyhmän tai kohderyhmien inklusion näet mielestäsi tärkeimmäksi?
  - a. lapset/alakouluikäiset
  - b. peruskoululaiset
  - c. toisen asteen opiskelijat
  - d. korkeakouluopiskelijat
  - e. työssäkäyvät
  - f. vanhukset
  - g. koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevat
  - h. syrjäytymisvaarassa olevat nuoret
  - i. joku muu, mikä?
2. Minkä kohderyhmän tai kohderyhmien inklusion näet mielestäsi tärkeimmäksi?
  - a. maahanmuuttajat
  - b. etniset ryhmät
  - c. eri kieltä äidinkielenään puhuvat
  - d. seksuaalivähemmistöt
  - e. vammaiset/erityisen tuen tarpeessa olevat
  - f. koulupudokkaat
  - g. päihde- ja mielenterveyskuntoutujat
  - h. vähävaraiset
  - i. aivan jokainen ihminen
  - j. joku muu, mikä?

D Toimijat

1. Kenelle mielestäsi inklusion toteuttaminen kuuluu osana toimintaa?
  - a. kouluille
  - b. nuorisotyöntekijöille
  - c. järjestöille
  - d. valtiolle

- e. kodeille
- f. seurakunnille
- g. joku muu mikä

2. Kerro lyhyesti, millaista osaamista inklusion toteuttaminen mielestäsi vaatii?

3. Kuinka tietoutta inklusiivisuudesta voisi mielestäsi lisätä eri tahojen keskuudessa?

- a. infoiskuilla ja –kirjeillä
- b. koulutuksella tai luennoilla
- c. opintovierailuilla inklusiota toteuttavassa paikassa
- d. kokeilemalla
- e. joku muu, mikä?

4. Mitkä ovat inklusion toteutumisen esteinä nuorille suunnatussa toiminnassa?

- a. erilaisuuden kohtaamisen pelko
- b. ohjautaitojen ja osaamisen puute
- c. tiedon puute inklusion toteuttamisesta
- d. resurssipula
- e. eriytyneet toimintamuodot ja -tavat
- f. eriytyneet hallinnot ja organisaatiot
- g. joku muu mikä

E Väittämiä

Vastaa seuraaviin väittämiin. Valitse mielipidettäsi parhaiten kuvaava vaihtoehto. (Eri mieltä, jokseenkin eri mieltä, en osaa sanoa, jokseenkin samaa mieltä, samaa mieltä)

1. Inklusiivista toimintamallia voidaan soveltaa nuorisotyöhön.
2. Eri alojen ammattilaiset voivat soveltaa inklusiivisuutta toiminnassaan.

3. Tunnistan inklusion ja integraation välisen käsite-eron.
4. Inklusiota luodaan yhdessä toimien.
5. Tiedän inklusiosta riittävästi voidakseni hyödyntää sitä työssäni.
6. Nykyisessä työssäni pääsen toteuttamaan inklusiivisuutta.

Kiitos ajastasi!